

Prosatekst – Interkulturel vejledning

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

Forholdet til etniske minoriteter (herunder bruger jeg også betegnelsen: to-sprogede) og deres tilstedeværelse i Danmark er i flere sammenhænge et emne der kan få manges sind i kog. Jeg har på tættest hold erfaret at det langt fra er alle der rent faktisk har haft en relation til nogle etniske minoriteter eller bare har snakket med én – ud over i pizzarestauranten. Men alle har en holdning og ofte er denne et resultat mediernes påvirkning. Mediernes fokus på negative historier om dem som ikke klare sig i skolen og dem som ikke arbejder, påvirker ikke bare etniske danskere, men påvirker i høj grad også dem historierne omhandler – de to-sprogede. Vi som vejledere af etniske minoriteter må have blik for det enkelte menneske, med blik for dennes drømme, ønsker, barrierer og styrker uden at være præget af en forforståelse. En forforståelse der bl.a. er et resultat af en diskurs, der omhandler et negativt syn på etniske minoriteter i Danmark.

Stuart Hall taler om at der sker en stereotypisering, der klassificerer mennesker ud fra en accepteret norm og konstruerer den 'unormale' som den 'udelukkede anden'. Denne klassificering af mennesker vedligeholder en social og symbolsk orden i et samfund ved at adskille det normale og det kendte 'os' fra det unormale og ukendte 'dem'. Herigennem opbygges dikotomien 'os og dem' – et minoritets/majoritetsforhold. Ved samtaler med nogle to-sprogede mærker man denne dikotomi eller stereotypisering som ofte kommer til udtryk på én af to måder: Enten oplever jeg at den unge opfører sig på en undskyldende facon, som om han/hun ikke føler at kunne gøre krav på de ønsker han/hun måtte have. Eller også er han/hun mere aggressiv og giver udtryk for en frustration over at føle at han/hun ikke samlet set har samme muligheder som etniske danskere. I forhold til førstnævnte reaktion kan man med Bourdieu forklare det med, at den unge er underlagt symbolsk vold, i og med de negative indlejring har medført at den unge accepterer præmissen om at han/hun ikke har samme muligheder som etniske danskere.

Jeg mener, at hvis man vil arbejde med og forstå etniske minoriteter, så må man kunne vurdere og fremanalysere de forhold der påvirker etniske minoriteter i det danske samfund. Det skal gøres ved at undgå stereotypisering og kategorisering af de to-sprogede og kunne gennemskue stereotypiseringens konsekvenser. I relation til mit speciale fortalte mine informanter, som vel og mærke alle havde en videregående uddannelse, at de alle oplevede denne form for kategorisering. De efterspørger et differentieret syn på etniske minoriteter, en syn der kunne føre til at samfundet og den almindelige dansker så dem som de var: en somalier, med en familie, en uddannelse, et job og først og fremmest, som en borger der bidrog til fællesskabet. Dertil kom en frustration over at blive sat i samme båd som den arbejdsløse eller kriminelle indvandrer, som kom til udtryk i en direkte positionering fra andre etniske minoriteter. De syv dansksomaliske mænd jeg interviewede positionerede sig selv som arbejdsomme og som 'et godt menneske'. Overført til min nuværende vejlederpraksis har jeg erfaret at der er flere aspekter og positioneringer vi som vejledere skal tage højde for i vores samtale med etniske minoriteter. Vi vejledere skal være opmærksomme på de spændinger der præger de to-sprogede, kunne afkode unge etniske minoriteters retorik for at kunne skabe en konstruktiv vejledningssamtale.

Samtidig er jeg som vejleder bevidst om dilemmaet der vedrører asymmetrien i relationen mellem vejleder og vejledningssøgende og i tilfælde med interkulturel vejledning, måske i endnu højere grad. Den førnævnte stereotypisering gør at nogle etniske minoriteter mærker eller oplever et for dem negativt minoritets/majoritetsforhold. Derfor er jeg mig bevidst om at den unge kunne opleve vejledningssituationen som værende uligeværdig eller asymmetrisk og jeg forsøger til alle tider at være en modvægt til denne asymmetri. I min vejledning af etniske minoriteters forsøger jeg, som ved alle andre unge, at skabe en god relation, da jeg mener at dette er nøglen til en god og konstruktiv vejledningssamtale. Og her forsøger jeg at sætte mig ind i den unges sted – hvordan oplever han/hun stedet vi holder samtalen? Oplever han/hun mig som imødekommende og som en person uden fordomme og en forudindtaget holdning? Jeg er i vejledningssituationen optaget af at den unge føler sig tilpas, da jeg er af den overbevisning at dette er forudsætningen for den gode samtale. Men ud over dette skal man ved interkulturel vejledning have et særligt fokus på det kulturelle og sociokulturelle aspekt. Derfor forsøger jeg at sætte mig ind i den unge to-sprogedes erfaringsverden, for derigennem bedre at kunne forstå den unges valg, fravalg, strategier og kommunikation i sin helhed.

Jeg inddrager herunder et eksempel (figurerer også på kompetencebeviset), som godt illustrerer hvordan en ung to-sproget mand reagerer på ikke at kunne indfri egne og en stærk fars ønske. Jeg bliver som UU-vejleder indkaldt til en samtale med en studievejleder på teknisk skole, da skolen har haft gentagne problemer med en ung mand på 17 år med etnisk minoritetsbaggrund. Først har han haft for meget fravær og dernæst har han vist en truende adfærd overfor hans underviser på linjen. Ved samtalestart var den unge mand meget fjendtlig, især overfor skolens studievejleder, men senere i samtaleforløbet fortæller han at det er hans far, som viser sig at være meget patriarkalsk, der har presset ham på teknisk skole. Den unge mand magter ikke det faglige niveau og det viser sig at han havde massive problemer i folkeskolen og at han ikke havde færdiggjort sin 9. klasse. Jeg får overtalende ham til at han og jeg tager et møde med hans forældre, hvor jeg forklarer forældrene at sønnen ikke i øjeblikket er klar til en EUD. Udfaldet blev at den unge mand startede på produktionsskolens mekanikerlinje og sideløbende modtog undervisning AVU på VUC. Faderen var så opsat på at hans søn skulle starte en uddannelse, måske fordi fokus på uddannelse er en herskende diskurs i samfundet. Ved at sønnen påbegyndte uddannelse var han i gang med at bryde med den førnævnte stereotypisering og kategorisering af etniske minoriteter - 'os og dem'. Ruth Emerek beskæftiger sig med en problematisering af integrations- og inklusions/eksklusionsbegreberne. Sidstnævnte er begreber der i de senere år er blevet brugt så flittigt, at de for mange har mistet betydning. Men jeg finder Emereks tolkning af og arbejde med begreberne meget anvendelige. Hendes udlægning af begreberne er som følger:

Ekskluderet: Gruppen/individet lever i en segregeret virkelighed uden adgang til fx uddannelse, arbejdsmarkedet eller system- og socialintegration.

Inkluderet, men segregeret: Gruppen/individet har reel systemintegration, men lever segregeret i kraft af deres etniske oprindelse.

Integreret: Gruppen/individet oplever både system- og socialintegration og er ikke bundet af deres etniske oprindelse. De har samme reelle muligheder som majoritetsbefolkningen ifht. uddannelse, arbejdsmarked og sociale forbindelser.

Assimileret: Gruppen/individet har overtaget majoritetens levevis. (Emerek, 2003)

Emereks model har jeg ofte i baghovedet, når jeg sidder over for en tosproget i en vejledningssituation. Jeg vil herunder inddrage et eksempel fra min studietid. I forbindelse med et projekt på RUC, interviewede jeg og nogle medstuderende nogle unge mænd, som boede på Lundtoftegade i København og de havde i den grad noget tilfældes med de drenge og unge mænd på Hybenvej jeg arbejder på at få i job eller uddannelse. Det de havde tilfælles var at de fandt tryghed i deres eget miljø, hvor de var på hjemmebane. Men når de tog til byen, gjorde de det sammen, for derigennem at finde tryghed. Denne tryghed i og tilknytning til lokalområdet, hænger sammen med flere faktorer: stereotypiseringen af to-sprogede, som dels påvirker etniske danskere til et negativt syn på etniske minoriteter generelt og dels at de to-sprogede unge blev passive for 'hvad nytter det – de lukker os alligevel ikke ind' (på diskoteket). Mange er desuden underlagt et uddannelsespres de ikke kan indfri pga. at de kommer fra hjem og et lokalområde med lav kulturel og social kapital. Denne stedbundethed skal ses som et udtryk for en strategi der går ud på, ikke at blive ekskluderet. Samtidig kan det ses som et udtryk for symbolsk vold i og med at de trækker sig tilbage til deres eget miljø accepterer de også tingenes tilstand. De har internaliseret en opfattelse af at de ikke kan trives i majoritetssamfundet, men lever i et parallelsamfund. I en Emereks optik befinder de sig så i den anden gruppe: Inkluderet, men segregeret i kraft af deres etniske oprindelse. Nogle af disse unge mænd har på den hårde måde erfaret et 'os og dem', hvilket også får en negativ indvirkning på deres valg af uddannelse eller mangel på samme. For hvis de har en internaliseret opfattelse af eksklusion i sammenhænge, hvor de tydeligvis er en minoritet, så bliver det for os vejledere, svært at overbevise dem om at uddannelse er en god idé. Denne viden er nyttig i en vejledningssamtale i forhold til at kunne gennemskue den vejledtes motivation til og evner for forandring. For det er jo det der er os vejlederes fornemmeste opgave – at bidrage til at den unge selv kan skabe forandring.